

рівень товарів і послуг на ринку для споживання, або про тенденції до накопичення населенням доходів та їх раціонального використання, або про зменшення кількості населення внаслідок війни 2022 року, яке споживає товари та послуги з національного ринку. Особливо це помітно в 2023 році, коли коефіцієнт відставання показував мінімальне значення за весь аналізований період.

Загалом ринок споживчих товарів і послуг в Україні знаходиться під впливом багатьох факторів, таких як економічна ситуація в країні, рівень доходів населення, інфляція, війна й інші. У найближчі роки очікується, що ринок буде поступово відновлюватися, але його динаміка залежатиме від розвитку вищезазначених факторів.

Динамічний аналіз ринку товарів і послуг може дати цінну інформацію, яка може бути використана для прийняття обґрунтованих рішень у різних сферах.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Аксьонова І. В.

Література: 1. Sierova I., Aksonova I., Shlykova V., Milevska T. Computer-mathematical support for analytical assessment of trends in the Ukrainian grain market development // 5th International Congress on Human-Computer Interaction, Optimization and Robotic Applications, June 8-10, 2023, Istanbul, Turkey-Hybrid. URL: <https://ieeexplore.ieee.org/document/10155771>. 2. Market analysis. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Market_analysis. 3. Статистика : навч. посіб. / за заг. ред. О. В. Раєвської. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/24523>. 4. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>.

Стаття надійшла до редакції 12.06.2024 р.

СТАТИСТИЧНИЙ МОНІТОРИНГ ОЦІНЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ЗА ВЕД

УДК 338.22

Донченко П. В.

Студент 4 курсу
факультету міжнародної економіки і підприємництва ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. Статтю присвячено розробці та впровадженню методології статистичного моніторингу для оцінювання діяльності суб'єктів господарювання в Україні за різними видами економічної діяльності (ВЕД). У статті розглянуто сучасні підходи до збору, обробки та аналізу статистичних даних, які дозволяють забезпечити комплексне оцінювання економічного стану підприємств.

Ключові слова: статистичний моніторинг, суб'єкти господарювання, види економічної діяльності (ВЕД), економічний стан, структурно-динамічний аналіз.

Annotation. This article is devoted to the development and implementation of statistical monitoring methodology for evaluating the activities of business entities in Ukraine by various types of economic activity (VED). The article discusses modern

approaches to the collection, processing and analysis of statistical data, which allow for a comprehensive assessment of the economic condition of enterprises.

Keywords: statistical monitoring, business entities, types of economic activity, economic condition, structural-dynamic analysis.

Сучасні економічні умови вимагають від підприємств і держави ефективного управління та моніторингу діяльності суб'єктів господарювання. Важливою складовою цього процесу є оцінка економічного стану підприємств за різними видами економічної діяльності (ВЕД). Статистичний моніторинг дозволяє виявити тенденції, оцінити стабільність структури економіки та ідентифікувати фактори, що впливають на зміни у діяльності суб'єктів господарювання.

Оскільки цифрові технології та автоматизація процесів зараз активно впроваджуються, розробка статистичного моніторингу, який допоможе оцінити діяльність суб'єктів господарювання за ВЕД, має великий потенціал для використання новітніх методів аналізу даних, машинного навчання та штучного інтелекту. Це створює широкі можливості для розробки нових методів і моделей для більш точного, надійного та ефективного аналізу міжнародної господарської діяльності.

Для проведення дослідження використовуються різні методи статистичного аналізу, зокрема:

Збір та обробка даних. Дані про діяльність суб'єктів господарювання збираються з офіційних джерел, таких як Державна служба статистики України, Національний банк України та інші.

Аналіз структури економіки. Визначення часток різних ВЕД у загальному обсязі ВВП країни. Розрахунок показника Гатева: Використовується для оцінки стабільності структури суб'єктів господарювання.

Суть аналізу проявляється через його принципи, до яких відносять: об'єктивність, детермінізм, розвиток, комплексність, оперативність, дієвість, демократичність, соціально-екологічний підхід. На рис. 1 наведено перелік завдань, які вирішуються при аналізі діяльності суб'єктів господарювання.

Розібратися в особливостях діяльності суб'єкта господарювання, що аналізується, означає адаптувати їх стратегії до змінних умов ринку та підвищувати їх конкурентоспроможність і стійкість за допомогою певних методів і прийомів економічних і математичних розрахунків. Для цього використовуються різноманітні підходи. Так, соціально-екологічний підхід до розробки статистичного моніторингу оцінювання діяльності суб'єктів господарювання за ВЕД дозволяє забезпечити більш збалансований та сталий розвиток економіки. Включення соціальних та екологічних аспектів у систему моніторингу сприяє підвищенню якості управлінських рішень, забезпеченню екологічної безпеки та соціальної відповідальності бізнесу. Це, своєю чергою, веде до підвищення конкурентоспроможності підприємств і загального покращення якості життя населення.

Розпізнавання здійснюють після перевірки виконання рішення управління. В процесі попередньої оцінки визначають і описують ситуацію, роблять висновки про те, чи доцільно та чи можливо змінити певні параметри об'єкта, явища та процесу, визначають межі цих змін і визначають, чи потрібне додаткове вивчення на стадії діагностики.

Перелік завдань при аналізі діяльності суб'єктів господарювання	дослідження економічних процесів у взаємозв'язках, які складаються під впливом
	наукове обґрунтування бізнес-планів об'єктивне оцінювання їх виконання
	виявлення позитивних і негативних чинників та кількісне вимірювання їх впливів
	розкриття тенденцій та пропорцій господарського розвитку, виявлення невикористаних внутрішньогосподарських резервів
	узагальнення кращого досвіду, прийняття оптимальних управлінських рішень

Рис. 1. Перелік завдань при аналізі діяльності підприємств та організацій

Аналіз діяльності компанії може встановлювати причинно-наслідкові зв'язки та давати кількісну характеристику, тобто гарантувати зміну впливу факторів на результати діяльності. Це важлива методологічна особливість аналізу, яка робить аналіз діяльності компанії точним і дає обґрунтовані висновки.

Для створення комплексного інформаційно-аналітичного забезпечення управління підприємствами існують напрями аналізу, які розрізняються залежно від класифікаційних характеристик. Одним із унікальних

методів наукового дослідження, на підставі якого предмет дослідження розділяється на його частини, є структурний аналіз. Структура системи складається з системоутворювальних відносин між елементами, які формують сукупність елементів.

Діагноз є вихідною умовою для передбачення можливої зміни досліджуваного явища або процесу, тобто прогнозування, яке формалізується шляхом розробки планів, програм, бюджетів тощо. Він також допомагає виявити причини зміни аналізованих об'єктів, показників або параметрів.

Системний підхід до аналізу діяльності суб'єктів господарювання за ВЕД дозволяє отримати комплексне уявлення про їх функціонування, взаємозв'язки та вплив на зовнішнє середовище. Використання цього підходу сприяє підвищенню ефективності управління, оптимізації ресурсів та підвищенню конкурентоспроможності підприємств. Завдяки інтеграції економічних, соціальних та екологічних аспектів системний підхід забезпечує сталий розвиток підприємств та їхню адаптацію до змінних умов ринку.

Структурно-динамічний аналіз є важливим інструментом для оцінювання діяльності підприємств за видами економічної діяльності (ВЕД). Такий підхід дозволяє не тільки виявити поточний стан підприємства, але й простежити динаміку його розвитку, що є критично важливим для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Він дозволяє отримати комплексне уявлення про структуру підприємства, виявити ключові тенденції розвитку та прийняти обґрунтовані управлінські рішення. Впровадження цього підходу сприяє підвищенню ефективності управління підприємством, оптимізації використання ресурсів і забезпеченню сталого розвитку.

Зрозуміти тенденції зміни кількості суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності є важливим для розуміння економічного розвитку країни, планування ресурсів і розробки ефективних політик. Це не тільки дозволяє оцінити поточний стан економіки, але й передбачати майбутні зміни, що є необхідним для підтримки економічного зростання.

На рис. 2 відображено тенденцію зміни кількості суб'єктів господарювання за головними видами економічної діяльності, а саме промисловість, будівництво та сільське господарство.

Найбільша кількість суб'єктів господарювання припадає на промисловість і сільське господарство. Це свідчить про значну роль аграрного сектору в економіці України. Спостерігається стабільне зростання або незначні коливання кількості суб'єктів у промисловості, будівництві та сфері послуг до 2022 року. У 2022 році відбулося різке падіння кількості суб'єктів господарювання у всіх ВЕД. Це падіння пов'язане з війною, що розпочалася в Україні у лютому 2022 року, і спричинило серйозні економічні та соціальні наслідки.

Для точного визначення відсоткового падіння кількості суб'єктів господарювання по кожному ВЕД у 2022 році необхідно провести розрахунок на основі наявних даних за такою формулою:

$$\text{Падіння(\%)} = \frac{\text{Кількість суб'єктів у 2021р.} - \text{Кількість суб'єктів у 2022р.}}{\text{Кількість суб'єктів у 2021р.}} \times 100$$

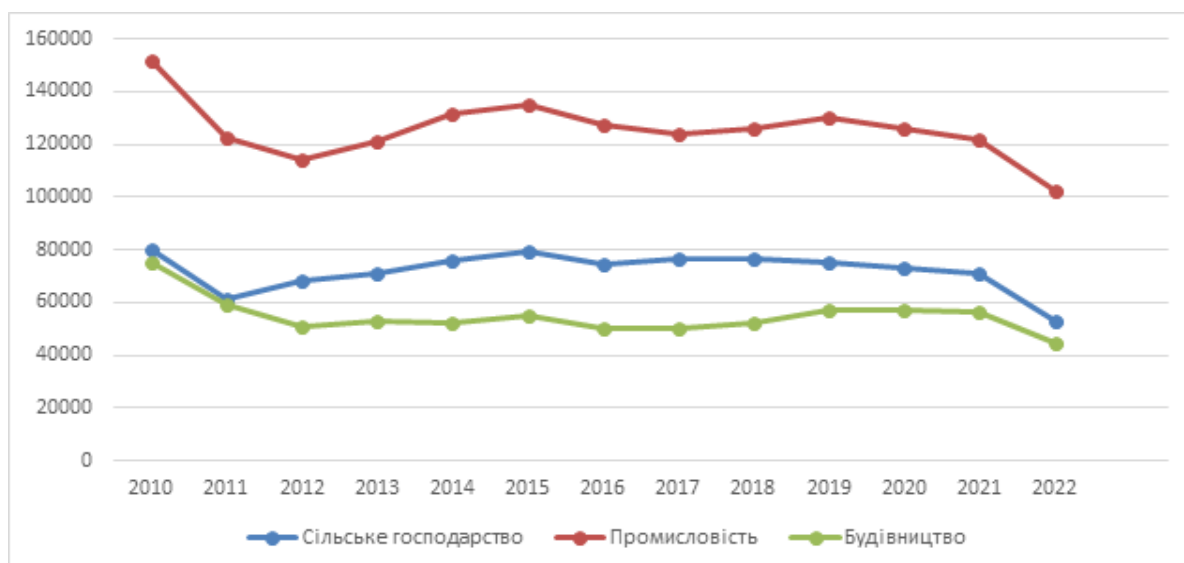

Рис. 2. Динаміка зміни кількості суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності

Спостерігаються такі значення за окремими ВЕД:

Промисловість: $(12000-10000/12000)*100\%= 16\%$

Сільське господарство: $(7000-5800/7000) *100\%=17\%$

Будівництво: $(6000-4100/6000) *100\%=31\%$

Аналіз даних показує, що будівництво зазнало значного скорочення кількості суб'єктів господарювання. Тобто військові дії, які значно вплинули на економічну стабільність та діяльність підприємств в Україні, є причиною різкого падіння кількості підприємств у 2022 році в усіх сферах економіки. Це підкреслює, наскільки важливо забезпечити стабільність для відновлення та подальшого розвитку економіки.

Також треба розглянути, які суб'єкти господарювання складають певну частку у загальній чисельності суб'єктів господарювання країни, розраховано їх відсоток за трьома основними ВЕД – промисловість, сільське господарство, будівництво (рис. 3).

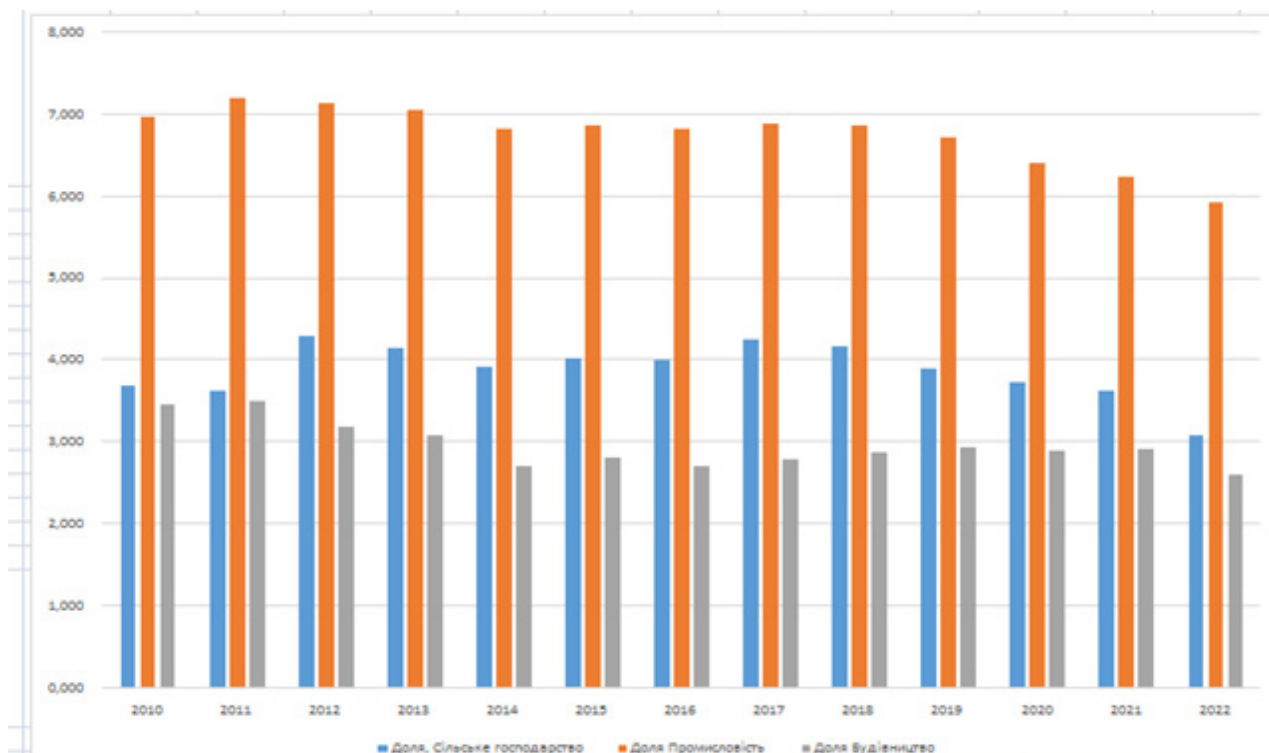

Рис. 3. Частка суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності за 2010–2022 рр.

Дослідження показало, що найбільшу частку у структурі економіки займає промисловість, тоді як будівництво залишається найменш значущим сектором. Зміни у частках різних ВЕД у ВВП країни дозволяють зробити висновки про загальні тенденції у розвитку економіки.

Таким чином, структурно-динамічний аналіз, що використовується у статистичному моніторингу, може бути ефективно використаний для прийняття управлінських рішень на державному рівні та на рівні окремих підприємств. Він дозволяє підвищити точність прогнозування економічних тенденцій, сприяти збалансованому розвитку різних секторів економіки та забезпечити сталий економічний розвиток країни.

Науковий керівник – д-р екон. наук, професор Раєвцева О. В.

Література: 1. Горохова О. Сучасні аспекти розуміння діагностики. *Економічний аналіз*. 2011. Вип. 9. Ч. 2. С. 124–127. 2. Івахненко В. М. Курс економічного аналізу : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. Київ : ХНЕУ, 2016. 263 с. 3. Мельник В. М. Основи економічного аналізу: короткий теоретико-методологічний курс : навч. посіб.

Київ : Кондор, 2003. 128 с. **4.** Мних Є. В. Економічний аналіз : підручник. Київ : Знання, 2011. 630 с. **5.** Тринька Л. Я., Липчанська (Іванчук) О. В. Економічний аналіз : навч.-метод. посіб. Київ : Алерта, 2013. 568 с. **6.** Rayevnyeva O., Filip S., Aksonova I., Brovko O., Rui S. The Impact of a Sensitivity of Economic Activities on the Economic Behaviour of Enterprise. *Economics of Development*. 2022. Vol. 21. No. 3. P. 27–39. DOI: 10.57111/econ.21(3).2022.27-39. **7.** Rayevnyeva O., Karpinski M., Brovko O., Falat P., Aksonova I. The Diagnostic Model For Assessing The State Of Stability Of An Industrial Enterprise // Technology of Definition and Directions of Improvement. In: Wrycza S., Maślankowski J. (eds) Digital Transformation. PLAIS EuroSymposium 2021. Lecture Notes in Business Information Processing, vol. 429. Springer, Cham. 14/09/2021. P. 51–67. URL: <https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-030-85893-3>. **8.** Rayevnyeva O., Brovko O., Su Rui. Computer-Mathematical Modeling of the Influence of the Macro-Environment on the Economic Behavior of the Enterprise // 7th International Symposium on Multidisciplinary Studies and Innovative Technologies (ISMSIT), 2023. DOI: <https://doi.org/10.1109/ISMSIT58785.2023.10304994>.

Стаття надійшла до редакції 12.06.2024 р.

ДІАГНОСТИКА ЕФЕКТИВНОСТІ КРЕДИТНИХ ОПЕРАЦІЙ БАНКІВ УКРАЇНИ ЗА ДОПОМОГОЮ КЛАСТЕРНОГО АНАЛІЗУ

УДК 336.7

Дроботенко В. Ю.

Студент 4 курсу
факультету фінансів і обліку ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. Розглянуто один із ефективних методів діагностики ефективності кредитних операцій банків України. Проведено кластеризацію групи банків із державною часткою і банків іноземних банківських груп через використання показників частки кредитного портфеля в загальних активах і коефіцієнта дохідності кредитного портфеля.

Ключові слова: кредитні операції, кластерний аналіз, діагностика, кредитний портфель, конкурентоспроможність.

Annotation. The article considers one of the effective methods of diagnosing the efficiency of credit operations of Ukrainian banks. The clustering of a group of banks with state share and banks of foreign banking groups is carried out by using the indicators of the share of the loan portfolio in total assets and the loan portfolio profitability ratio.

Keywords: credit operations, cluster analysis, diagnostics, loan portfolio, competitiveness.

У сучасних умовах розвитку банківської системи України банки повинні підвищувати свою конкурентоспроможність і якість банківських послуг. Це необхідно для подолання структурних проблем економіки та фінансового сектора.